

WHILE AT WAR

Savaşın gölgesinde

Ekim Nehir*

“Film, İspanya iç savaşının ayak seslerinin duyulduğu günlerden savaşın ilk aylarına kadar olan bir dönemi ünlü İspanyol romancı, şair, dilbilimci, tiyatrocu, eleştirmen ve düşünür Miguel de Unamuno'nun gözünden anlatıyor.”

Türkiye'de Savaşın Gölgesinde adıyla gösterilen While At War (Mientras dure la guerra), İspanyol sinemasının önemli yönetmenlerinden Alejandro Amenábar'ın son filmi. Amenábar'ı Aç Gözünü (Abre los ojos), İçimdeki Deniz (The Sea Inside) gibi filmlerinden tanıyoruz.

*Dr., Hekim Sözü Yayın Kurulu Üyesi

While At War ilk gösterimini Eylül 2019'da Toronto Film Festivalinde yaptıktan sonra çeşitli ülkelerde birçok festivalde de gösterildi.

Film, İspanya iç savaşının ayak seslerinin duyulduğu günlerden savaşın ilk aylarına kadar olan bir dönemi ünlü İspanyol romancı, şair, dilbilimci, tiyatrocu, eleştirmen ve düşünür Miguel de Unamuno'nun gözünden anlatıyor.

Daha doğrusu kendisiyle hesaplaşmasını. Unamuno, entelektüel ve aydın kimliğinin yanı sıra aynı zamanda İspanya'nın ve Avrupa'nın en eski ve prestijli üniversitelerinden biri olan Salamanca Üniversitesi'nin rektörüdür. 1924 yılında General Primo de Rivera diktatörlüğünde 24 yıldır rektörlük yaptığı üniversiteden kovulan ve sürgüne gönderilen Unamuno, Rivera'nın

devrilmesiyle 1930'da tekrar görevine döner. 2. Cumhuriyet dönemidir. İç karışıklık ve belirsizlik henüz sona ermemiştir. 1936'ya yani Franco'nun geniş bir faşist cephenin de desteğiyle darbe yapıp Cumhuriyeti ilga ettiği günlere gelindiğinde, Unamuno Franco'nun düzeni sağlayacağını ummakta, Cumhuriyetçilere keskin eleştiriler yöneltmektedir.

Film tam bu zamanda başlar.

Zaman içinde iyice görünür olan faşizm, en yakın dostlarının mason ya da komünist oldukları gerekçesiyle birer birer tutuklanıp öldürülmesi, aile içindeki farklılaşma ve tartışmalar Unamuno'nun kendisiyle yüzleşmesi ve hesaplaşmasına neden olur.

Unamuno'ya bütün dünyada tanınırlık

kazandıran olay filmin final sahnesinde anlatılır. Üniversitede, Franco'nun en sadık askerlerinden biri olan, çatışmalarda bir gözünü ve kolunu kaybeden, komuta ettiği birliklerin sloganı 'Yaşasın Ölüm' olan General José Millán-Astray ve Franco'nun karısının da katılacağı bir 'İrk Şenliği' düzenlenmiştir. Yapılan konuşmalar saldırgan, milliyetçi, militarist içerikle yüklüdür ve çoğu asker olan salonda-kilerin 'Yaşasın Ölüm' sloganlarıyla kesilir sık sık. Sloganlara çoğu zaman General Astray öncülük eder.

Sonra kürsüye üniversitenin rektörü sıfatıyla Unamuno gelir, generalin bir harp malulü ve sakat olduğunu, bu yüzden herkesin kendisi gibi sakatlanmasını istediğini söyler. Ve ekler; Cervantes de harp malulüdür, fakat Millán-Astray'de Cervantes'in ruh yüceliği olmadığı için ancak insanlara etkisi olumsuz olmaktadır. Salonda kıyamet kopar; aydınlara ölüm, yaşasın ölüm sloganları atılmaya başlanır. Linç edilme olasılığının yüksek olmasına rağmen Unamuno devam eder; "burası zekânın mabedi, ben de buranın baş rahibiyim. Kazanacaksınız, zira yeterince kaba kuvvetiniz var. Ama gerçek anlamıyla

kazanamayacaksınız, çünkü bunun için ikna edici olmanız lazım, ikna edebilmek için de sizde şu eksik: akıl ve mücadelenizde haklı olmak. Size İspanya'yı düşündüğünüzün faydasız olduğunu görüyorum." Bu olaydan hemen sonra görevinden alınan Unamuno ev hapsinde tutulur ve birkaç ay sonra da hayatını kaybeder.

Ülkesinin iyiliğine inanan bir aydının yaşadığı dönüşümleri, mücadelesini, kendisiyle hesaplaşmasını anlatan ve faşizm karşısında gösterdiği cesur ve onurlu duruşu selamlayan film, aynı mücadele ve duruşu gösteren ülkemizin cesur aydın ve akademisyenlerine geçmişten bir selam getiriyor.

İyi seyirler.